

ЗВІТ
ЗАВІДУВАЧА КАФЕДРИ ПОЛІТОЛОГІЇ
ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ ХАРКІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
ДОКТОРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА
ФІСУНА ОЛЕКСАНДРА АНАТОЛІЙОВИЧА
за 2023-2024 навчальний рік

Кафедра політології філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна має повний науково-педагогічний, кадровий та організаційний фундамент підготовки кадрів вищої кваліфікації: ліцензовану спеціальність «Політологія» (бакалаврат та магістратура), фаховий Вісник ХНУ серії «Питання політології» (отримав категорію Б у травні 2020 р.), аспірантуру та докторантуру з політичних наук. Штат кафедри на 2023/2024 навчальний рік було представлено 13 науково-педагогічними працівниками: з них 4 докторів наук (О.Фісун, В.Рубанов, М.Шаповаленко, Т.Комарова), 9 кандидатів наук (2 кандидатів філософських (О.А.Баталов, О.Л. Авксентьєв) і 7 – політичних наук).

Навчально-методична робота

Навчально-методична діяльність професорсько-викладацького складу кафедри політології науки полягала у реформуванні змісту освітніх програм, навчальних планів, організації навчального процесу в межах спеціальності 052 «Політологія» для студентів спеціальності «Політологія» філософському факультеті, політологічних дисциплін для інших факультетів відповідно до Закону України «Про вищу освіту» з урахуванням європейських та світових освітніх стандартів», «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна», «Положення про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна», з урахуванням досвіду організації викладання політологічних дисциплін у провідних дослідницьких університетах США, Канади та ЄС.

У 2023-2024 навчальному році навчальний процес студентів спеціальності 052 «Політологія» відбувався у межах нових освітніх програм *«Політичні технології та аналіз політики»* (бакалаврській рівень) та *«Глобальні студії та аналіз політики»* (магістерській рівень), як і у попередньому навчальному році, за результатами стажування за Програмою імені Фулбрайта для науковців у США у 2017/2018 рр. (м. Вашингтон). Ці програми **вперше в Україні** розроблено та впроваджено в навчальний процес. Програми відкриті з урахуванням та опрацюванням досвіду розробки, акредитації та функціонування відповідних бакалаврських та магістерських програм з політології у провідних дослідницьких університетах м. Вашингтон (George Washington University, George Mason University, Georgetown University, American University) (відповідно до проекту 2.6 «Практична складова освітнього процесу» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»). Згідно з цими освітніми програмами було розроблено нові нормативні та запропоновано

вибіркові курси й загалом оновлено зміст навчальних дисциплін із урахуванням переліку і змісту загальних та професійних компетентностей. Відповідно, удосконалено навчально-методичне забезпечення курсів, зокрема розроблено та оновлено навчальні та робочі програми з політологічних дисциплін. Щорічно переглядаються та оновлюються Робочі програми з курсів, які викладаються студентам (бакалаврського та магістерського рівня) та аспірантам кафедри.

Головну увагу було приділено науково-дослідній роботі кафедри, підготовці аспірантів до захисту дисертацій, випуску фахового Збірника наукових статей «Вісник Харківського національного університету «Питання політології».

У листопаді 2023 році аспірантом кафедри політології Р.О. Запорожченком було захищено дисертацію «Політичні форми організації простору в контексті сучасних глобалізаційних процесів» на здобуття ступеня доктор філософії (PhD) за спеціальністю 052 – Політологія; у грудні 2023 р. випускником ХНУ імені В.Н. Каразіна А.В. Денисюк захищено дисертацію «Політичний діалог як чинник консолідації українського суспільства» на здобуття ступеня доктор філософії (PhD) за спеціальністю 052 – Політологія (у спецраді Д 64.051.22).

Професором кафедри Т.Г.Комаровою (у співавторстві) видано (в електронному вигляді «Курс лекцій. Політичні проблеми сучасного суспільства: конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей» (Харків: ХНУРЕ, 2023. 159 с.).

Науково-дослідна робота

Одним із пріоритетних напрямків роботи кафедри є організація стажувань та наукових досліджень співробітників у провідних наукових центрах та дослідницьких університетах світу та участь у міжнародних політологічних заходах (відповідно до проекту 1.1. «Підвищення конкурентної здатності університетської науки у світовому академічному просторі» за напрямом І Стратегії розвитку університету «Університетська наука у 2025 році»), у т.ч. у 2023/2024 н.р.

Науковий напрямок досліджень кафедри спрямовується згідно з науково-дослідною темою «**Розвиток політичної системи України в порівняльній та глобальній перспективі**» (№ держ. реєстрації 0119U102298). Вона виконувалась з 1.07.2019, закінчення – 30.12.2022. Метою дослідження було: дослідити сучасні глобальні трансформації і вплив фрагментації сучасного світового порядку на розвиток політичних систем загалом та в Україні зокрема. Новизна дослідження полягає в тому, що використані нові джерела сучасної політичної науки, проаналізовано нові феномени політичного розвитку в умовах гальмування глобалізації, демонополізації насилля з боку державних інститутів, виявлено зростання впливу парамілітарних організацій, що створює загрозу хаотизації світового порядку, фрагментацію цілісності політичних систем. Після закінчення виконання цієї теми, яка мала номер держреєстрації, колектив кафедри продовжує свою наукову діяльність у її рамках.

У 2023/2024 навчальному році наукова робота здійснювалась у таких напрямках: організаційне забезпечення підготовки та видання статей викладачів, аспірантів та

докторантів кафедри в українських та закордонних наукових фахових журналах з політичних наук та провідних наукових видавництвах: так, у цьому навчальному році опубліковано:

- Fisun O., Movchan U.«Regime Cycles and Neopatrimonialism in Ukraine». In: *Ukraine's Patronal Democracy and the Russian Invasion: The Russia-Ukraine War*/ Ed. by Bálint Madlovics. Bálint Madlovics Vol. One. Budapest: Central European University Press, 2023: 119-140 <https://doi.org/10.7829/jj.3985461.8>;

- Fisun O.«Vorwort: Neues Paradigma zum Verständnis postkommunistischer Regime». In: *Postkommunistische Regime: Akteure, Institutionen und Dynamiken* / Bálint Magyar Bálint Madlovics. Wiesbaden: Springer, 2023: v-viii.<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-658-40729-2>;

- Movchan U.The Long Road to Power Decentralization in Ukraine: Making Self-government Independent, Efficient, and Capable. *Jahrbuch des Föderalismus.Nomos*, Vol. 24, 2023: 353-365;

- Bidenko Y.«Civil Society, Volunteers, Business and Professional Networks During the War». *Russia's War in Ukraine 2022: Personal Experiences of Ukrainian Scholars* / Ed. by Tamara Martsenyuk and Tetiana Kostyuchenko. Stuttgart: ibidem Press. 2024: 91-116.<https://cup.columbia.edu/book/russias-war-in-ukraine-2022/9783838217574?fbclid=IwAR1DSIrxCSDPE6sCBylsq2NTBAKkoU4OD0P41CduU97opZnKPTFEyi8eXk>

- Chornenkyi O. (у співавторстві) *TowardstheInformationTechnologyUsageforE-GovernmentPortalAssessmentbasedonWebDataExtractionTechniques*, *CEUR WorkshopProceedingsIT&I-WS 2023* (Київ, листопад 2023. Vol. 3646: 12-22). https://ceur-ws.org/Vol-3646/Paper_2.pdf

У другій половині 2023 р. вийшов Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна «Питання політології» за 2022 рік (випуск 42), де розміщено 5 статей викладачів (Т.Г.Комарова, О.А. Баталов, О.С. Гайко та аспірантів – О.О. Чорненький, М.М.Гончаренко, Д.Ю. Варич). У першій половині 2024 р. вийшов друком Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна «Питання політології» за 2023 р. (випуск 43), де опублікували свої статті проф. М.В. Шаповаленко, аспіранти . О.О. Чорненький та М.М.Гончаренко.

Участь у грантах, програмах, фондах, конференціях, стажуваннях:
Проф. О.А. Фісун (1.09.2023-31.01.2024 р.) і доц. Мовчан У.І. (1.07.2023-31.06.2024 р.) стажувалися в Інституті європейських, євразійських та російських досліджень Університета Джорджа Вашингтона (США). Ю.М. Біденко пройшла стажування у Центрі Східно-Європейських та міжнародних досліджень (ZOiS) (грудень-жовтень 2023) та Вільному університеті Берліну (січень-липень 2024) (Німеччина), крім того, отримала сертифікат (Canada, USAID, UKAID) виданий міжнародною фундацією виборчих систем (№ SE00625 від 27.06.2023); ст. викл. А.О. Авксент'єв стажувався в Одеському держуніверситеті внутрішніх справ (18.07.2022–28.08.2022 (6 кредитів); доц. О.О.Люба та доц. М.Є. Целуйко взяли участь у Міжнародному підвищенні кваліфікації (вебінарі): «Неформальна освіта при підготовці магістрів та здобувачів доктора філософії (phd) в країнах Європейського союзу та Україні» (1,5 кредитів); проф. М.В. Шаповаленко підвищила кваліфікацію (курси з англійської мови в ХНУ

імені В.Н. Каразіна) отримала сертифікат категорії В2. Доц. Ю.М. Біденко взяла участь у виконанні гранту TRUEDEM: Trust in European Democracies European Union's Horizon research and innovation program, the Grant Agreement No 101095237 (TRUEDEM) (2023-2025 pp.).

Професори О.А. Фісун, М.В. Шаповаленко, Т.Г. Комарова, доц. І.В. Работягова, ст. викл. А.О. Авксентьев взяли участь у Програмі професійного стажування (Перший міжнар. форум політологів в Україні у м. Львів 26-27.02.2024 р.). Форум організовано Центром політ. досліджень на базі каф. політології Львів. нац. ун-ту ім. Ів. Франка у рамках проекту «Інновації у політ. практиці та науці Вишеградської четвірки й України: довоєнний, воєнний та євроінтеграційний контексти» за фінансової підтримки Міжнародного Вишеградського Фонду («грант Вишеград+» № 22230095) – 2 ЕКТС = 60 годин (отр. сертифікати).

Викладачі кафедри також активно брали участь у вітчизняних та міжнародних заходах:

Доц. Ю.М. Біденко: Виступ з доповіддю на міжнародній. наук.-практ. конференції поза межами України в Європейському Центрі безпекових студій Дж. Маршалла (Німеччина, 5-6.09.2023); Лектор для Літньої Школи з Демократичних студій для докторантів кафедри політології Університету Цюриха (14-15.09. 2023); Публічна лекція англійською для Школи глобальних відносин університету Торонто (дистанційно – 2.10.2023), Виступ з доповіддю на міжнародній науковій, науково-практичній конференції поза межами України: Віденський Університет (19-20.10. 2023), Виступ з доповіддю на міжнародній науково-практичній конференції поза межами України: Університет Гельсінкі, виступ з доповіддю на міжнародній науковому семінарі поза межами України науковому семінарі «Ukraine before and after the full-scale Russia's war start: social impact and transformation» the Wissenschaftskolleg zu Berlin (WIKO – Науковий колегіум Берліна) (18.11.2023), Виступ на Експертному круглому столі «The UK Aid to Ukraine» організатор the Independent Commission for Aid Impact (ICAI <https://icai.independent.gov.uk/> Дистанційно 9.01.2024), Участь в академічній майстерні «Regional Dimension of Ukraine's Resilience and Post-War Reconstruction» у The Hanse-Wissenschaftskolleg (The Institute for Advanced Studies) – Німеччина (18-19.01.2024), Виступ на Міжнародній конференції “Caffe Kyiv”, Konrad Adenauer Stiftung <https://www.kas.de/en/events/detail/-/content/cafe-kyiv-2024> (Берлін, 19.02.2024), виступ на вебінарі «Civil Society Organizations & Ukrainian Resilience» організованого PONARS Eurasia (George Washington University) та University of Colorado Boulder (Дистанційно 19.04.2024 - <https://www.youtube.com/watch?v=o2vQJXHTkAw>), виступ на міжнар. наук. конф. «Languages and cultures in Times of War» організатори UCL School of Slavonic and East European Studies та Justus Liebig University of Giessen. Програма: <https://www.uni-giessen.de/de/fbz/zentren/gizo/aktiv/2024/languages-and-cultures-in-times-of-war-1.pdf> (Лондон 2-3.05.2024), Виступ на Стратегічному експертному семінарі «Russia's End State» Європейського Центру безпекових студій Джорджа Маршалла George S. Marshall European Center for Security

Studies <https://inmoscowsshadows.wordpress.com/>(Берлін 7-8.05.2024), виступ на Світовому конгресі Асоціації вивчення національностей, Колумбійський Університет, Факультет міжнародних відносин <https://www.asnconvention.com/panel-u1> <https://www.asnconvention.com/panel-u9> (Нью-Йорк, 16-18.05.2024), виступ на інформаційно-освітній сесії «Як керуються муніципалітети в Україні та Швеції?» Міжнародного Центру Місцевої Демократії (Стокгольм, Швеція) (Дистанційно 11.06.2024).

Доц. І.В. Работягова – 9.12.2023 виступила у якості спікерки на Експертному Ворк-шопі «Порівняльне дослідження повоєнного реформування сектору безпеки» Женевського Центру Управління Сектору Безпеки (DCAF – Geneva Centre for Security Sector Governance) (дистанційно); виступ онлайн 12.12.2023 на Експертному Воркшопі «Порівняльне дослідження повоєнного реформування сектору безпеки» Женевського Центру Управління Безпековим Сектором (DCAF) – дистанційно;

Доц. У.І. Мовчан – виступила 29.04.2024 з доповіддю «Політика та суспільство в Україні у воєнний час» на щорічній конференції жінок-політиків (Говардський університет) Вашингтон, а 19.05.2024 – на II-й щорічній конференції Програми ім. Петрика з України; 16-18.05.2024 виступила Виступ на тему: «Динаміка місцевих режимів в Україні: вплив формальних та неформальних правил» на Всесвітній щорічній конвенції Асоціації вивчення національностей (Нью Йорк).

Ст. викл. А.О. Авксентьев 10 травня 2024 р. виступив на круглому столі у Сумському державному університеті (дистанційно) «Локальна демократія: роль громад та органів місцевого самоврядування» (в рамках реалізації освітнього проекту ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH -101047645 – «EULOCDEM: Локальна демократія: кращі європейські практики для України» програми Erasmus+, напряму Модуль Жана Моне) (<https://kfcplaw.sumdu.edu.ua/2024/05/13/kruhlyj-stil-lokalna-demokratiia-rol-hromad-ta-orhaniv-mistsevoho-samovriaduvannia>).

Асп.О.О. Чорненький виступив на Конференції: International Scientific Conference “Information Technology and Implementation” (IT&I 2023). Workshop Proceedings Kyiv, Ukraine, November 20-21, 2023.

У роботі 28-й Міжнародному молодіжному форумі «Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті» Секції №2 «Політико-правові засади цифрового суспільства» Конференції №9 «Гуманітарні аспекти цифрового суспільства» (в он-лайн режимі 17.04. 2024) взяли участь студентка бакалаврата В. М. Пефтиц (зайняла 2-ге місце), асп. О.О. Чорненький (1 місце). В. М. Пефтиц посіла 2-ге місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт «Геноцид у Руанді: варфоломіївська ніч із африканським колоритом» (виступ (17.04.2024) (Кер. проф. Т.Г. Комарова).

Організаційна та навчально-виховна робота

Важливою складовою розвитку кафедри у 2023/2024 навчальному році була її популяризація, що забезпечувалось організацією роботи з постійного оновлення сайту кафедри, активації її діяльності у соціальних мережах через просування сторінки кафедри у соціальних мережах Facebook та Instagram та постійне оновлення

змісту профілів викладачів кафедри у ORCID ID, Google Академія, ResearchGate. розроблено та впроваджено рекламну кампанію для сприяння набору на освітні програми спеціальності «Політологія» (відповідно до проекту 2.1. «Абітурієнт Каразінського» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»);

- створено та реалізовано SMM-стратегію для просування бренду «Karazin Political Science» (регулярне оновлення facebook-сторінки «Кафедра політології ХНУ Каразіна – Political Science / Karazin University», facebook-групи «Political Science@Karazin Kharkiv University» та instagram-акаунту «Karazin Political Science» (відповідно до проекту 2.1. «Абітурієнт Каразінського» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»);

- висвітлено результати наукової та науково-дослідної діяльності, кафедральних подій на сайтах факультету і університету (відповідно до проекту 1.6. «Ефективна аспірантура та докторантура» за напрямом I Стратегії розвитку університету «Університетська наука у 2025 році»);

- проведено профорієнтаційну роботу з майбутніми абітурієнтами бакалаврських освітніх програм, вступниками до магістратури за профілем кафедри (у т.ч. розповсюдження серед навчальних закладів інформаційних матеріалів про освітні програми спеціальності «Політологія»);

- проф. О.А. Фісун та асп. М.М. Гончаренко організували та взяли активну участь у вебінарі «Тиждень кар'єри на філософському факультеті 28.04.2024 (https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=995749062254434&id=100054580474681&mibextid=qi2Omg&rdid=oPvTbnrtdBqSw94W).

- забезпечено реалізація договорів з роботодавцями для проходження практики та стажування студентів, у т.ч. з АЦ "Обсерваторія демократії» з виробничої практики (№ 0202-Д 122 від 07.10. 2020). з департаментом масових комунікацій Управління внутрішньої політики ХАДО (дог. № 0202Д від 01.10 2015р.) та департаментом економіки і міжнародних відносин ХАДО (дог. № 0202К035 від 01.10.2015р. (відповідно до проекту 2.6 «Практична складова освітнього процесу» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»).

На кафедрі функціонує Громадська організація «Асоціація політологів Слобожанщини».

Звіт затверджено на засіданні кафедри від 12 вересня 2024 р., протокол № 2.

Зав. кафедри політології
філософського факультету, проф.

Олександр ФІСУН